

Hallintovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle keskinäisestä avunannosta ja yhteistyöstä tulliasioissa Uruguayn itäisen tasavallan kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle keskinäisestä avunannosta ja yhteistyöstä tulliasioissa Uruguayn itäisen tasavallan kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta (HE 91/2017 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- ylitarkastaja Jaana Vehmaskoski, valtiovarainministeriö
- tullilylitarkastaja Lassi Salakka, Tulli

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- oikeusministeriö
- sisäministeriö
- Poliisihallitus

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi keskinäisestä avunannosta ja yhteistyöstä tulliasioissa Suomen tasavallan ja Uruguayn itäisen tasavallan välillä helmikuussa 2017 tehdyn sopimuksen sekä lain sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta. Sopimuksella pyritään parantamaan Suomen ja Uruguayn tulliviranomaisten välistä yhteistyötä tullirikollisuuden torjunnassa ja tutkinnassa.

Sopimus vastaa pitkälti muita viime vuosina Suomen ja kolmansien maiden välillä tehtyjä kansainvälisiä tulliyhteistyösopimuksia, joiden päätarkoituksena on antaa toiselle osapuolelle tietoja tullirikollisuuden torjumiseksi ja tutkimiseksi. Sopimus pohjautuu Maailman tullijärjestön laatimalle mallisopimukselle. Sopimuksen soveltamisalaan kuuluu osapuolten tulliviranomaisten keskinäinen avunanto tullilainsäädännön noudattamisen varmistamiseksi ja niiden vastaisten tekojen estämiseksi ja tutkimiseksi sekä tällaisia tekoja koskeviin syytetoimiin ryhtymiseksi. Sopi-

Valiokunnan mietintö HaVM 14/2017 vp

muksella ei puututa kansallisten viranomaisten toimivaltuuksiin. Käytännössä kyse on pääasiallisesti pyynnöstä hankittujen tai muutoin tulliviranomaisten hallussa olevien tietojen luovuttamisesta pyynnön esittäneen osapuolen tulliviranomaiselle.

Sopimus tulee voimaan kuudenkymmenen päivän kuluttua siitä päivästä, jona sopimusvaltiot ovat ilmoittaneet toisilleen diplomaattiteitse suorittaneensa sopimuksen voimaantulon edellyttämät kansallisen lainsäädännön mukaiset toimenpiteet.

Esitykseen sisältyy lakiehdotus sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti sopimuksen kanssa.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Käsiteltävänä olevalla sopimuksella parannetaan Suomen ja Uruguayn tulliviranomaisten edellytyksiä yhteistyön tekemiseen tullirikollisuuden torjunnassa ja tutkinnassa. Sopimusosapuolet antavat sopimusmääräysten mukaisesti toisilleen apua tullilainsäädännön asianmukaisen soveltamisen varmistamiseksi sekä tullilainsäädännön vastaisten tekojen estämiseksi ja tutkimiseksi sekä mainittuja tekoja koskeviin syytetoimiin ryhtymiseksi. Avunanto tapahtuu toimittamalla toisen sopimuspuolen tulliviranomaiselle pyynnöstä tai oma-aloitteisesti tietoja. Lisäksi sopimuspuolten tulliviranomaiset suorittavat pyynnöstä tai oma-aloitteisesti konkreettisia valvontatoimenpiteitä ja pyynnöstä myös tutkimuksia.

Suomen ja Uruguayn välillä ei ole kahdenvälistä keskinäisestä avunannosta ja yhteistyöstä tulliasioissa tehtyä sopimusta. Uruguay on vuonna 1995 tehnyt kaupallista ja taloudellista yhteistyötä koskevan puitesopimuksen Euroopan unionin kanssa. Suomi ja Uruguay ovat molemmat sekä YK:n huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden laitonta kauppaa koskevan yleissopimuksen (SopS 44/1994) että kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen YK:n yleissopimuksen (SopS 18 ja 20/2004) osapuolia. Nyt käsiteltävänä oleva kahden välinen sopimus ei rajoita mainittujen sopimusten määräysten soveltamista.

Valiokunta toteaa, että Uruguayn kanssa tehty sopimus vastaa pitkälti muita viime vuosina Suomen ja kolmansien maiden välillä tehtyjä kansainvälisiä tulliyhteistyösopimuksia. Nämä kahdenväliset tulliyhteistyösopimukset rakentuvat Maailman tullijärjestön suosituksille ja mallisopimuksille sekä niiden pohjalta syntyneelle sopimuskäytännölle. Valiokunnan käsiteltävänä ollut edellinen tulliyhteistyösopimus on koskenut Suomen ja Argentiinan viranomaisten yhteistyötä (HaVM 29/2016 vp).

Suomen ja Uruguayn välillä tehdyn sopimuksen mukaan toimenpiteet tehdään pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen alueella voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti sekä pyynnön vastaanottaneen tulliviranomaisen toimivallan ja käytettävissä olevien voimavarojen rajoissa. Sopimus sisältää myös määräykset sopimuksen mukaisesti saatujen tietojen ja asiakirjojen käyttämisestä ja henkilötietojen käsittelystä.

Valiokunnan mietintö HaVM 14/2017 vp

Eduskunnan kannalta keskeisimmät säännökset liittyvät henkilötietojen suojaan. Koska Uruguay ei ole yksilöiden suojelua henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä koskevan yleissopimuksen (SopS 36/1992) osapuoli eli niin sanotun Euroopan neuvoston tietosuojayleissopimuksen sopimusosapuoli, on sopimukseen otettu erillinen liite, joka koskee henkilötietojensuojan peruseriaatteita. Liite on erottamaton osa sopimusta, ja sen määräykset perustuvat Euroopan neuvoston tietosuojayleissopimuksen 5—11 artikloihin. Käsiteltäessä henkilötietoja sopimuksen nojalla osapuolten tulee varmistaa, että tietosuojan taso vastaa vähintään sopimuksen erottamattomana osana olevan liitteen periaatteiden mukaista tasoa.

Hallituksen esityksessä ehdotettuun lakiin sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta sisältyy säännös, joka koskee sopimuksen mukaisesti vastaanotettujen, tuotettujen tai lähetettyjen tietojen, asiakirjojen tai muiden ilmoitusten salassapitoa ja edelleen luovuttamista. Tulliyhteistyösopimuksen määräykset edellyttävät vaihdettujen tietojen luonteen vuoksi niiden salassapidon osalta tehostettua suojaa. Näin ollen sopimuksella sitoudutaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) säännöksistä poikkeavaan menettelyyn. Tämän vuoksi on perusteltua ottaa voimaansaattamislain 2 §:ään salassapitoa koskeva nimellinen säännös sopimuksen nojalla vaihdettavien tietojen salassapidon turvaamiseksi.

Sopimuksen 2 artiklassa määritellään sopimuksen soveltamisala. Mainitun artiklan 2 kohdasta ilmenee, että sopimuksen puitteissa apua annetaan pyynnön vastaanottaneen osapuolen alueella voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti. Sopimus rakentuu näin ollen periaatteelle, että apua annetaan kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Pynnön vastaanottanut tulliviranomainen voi tarvittaessa myös siirtää avunannon muun toimivaltaisen viranomaisen hoidettavaksi.

Sopimuksen 7 artikla koskee valvottua läpilaskua. Valvottua läpilaskua koskevia kansallisia säännöksiä on poliisilain (872/2011) 5 luvun 43—44 §:ssä, pakkokeinolain (806/2011) 10 luvun 41—42 §:ssä, rikostorjunnasta tullissa annetun lain (623/2015) 3 luvun 42—43 §:ssä, rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta annetun lain (578/2005) 41 ja 43 a §:ssä sekä poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta annetun lain (687/2009) 4 §:ssä. Valiokunnan käsityksen mukaan valvottua läpilaskua koskeva kansallinen lainsäädäntö, PTR-viranomaisten yhteistyö sekä kansainvälistä valvottua läpilaskua koskeva sääntely huomioon ottaen kaikilla lainvalvontaviranomaisilla on toimivaltuuksien puolesta edellytykset edistää tehokasta tullirikosten torjuntaa myös käsiteltävänä olevan tulliyhteistyösopimuksen pohjalta.

Mainittakoon vielä, että yhteistyösopimuksen 15 artiklan mukaan henkilötietoja saa toimittaa sopimuksen nojalla ainoastaan tulliviranomaisille ja muille lainvalvontaviranomaisille sekä syyttäjä- ja oikeusviranomaisille, jos niitä tarvitaan syyttämistarkoituksiin.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa keskinäisestä avunannosta ja yhteistyöstä tulliasioissa Suomen tasavallan ja Uruguayn itäisen tasavallan välillä Helsingissä 13 päivänä helmikuuta 2017 tehdyn sopimuksen hyväksymistä sekä mainitun sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaan saattamiseksi hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Valiokunnan mietintö HaVM 14/2017 vp

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Hallintovaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy hallituksen esityksessä HE 91/2017 vp tarkoitetun sopimuksen.

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 91/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Helsingissä 27.9.2017

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

varapuheenjohtaja Timo V. Korhonen kesk
jäsen Anders Adlercreutz r
jäsen Mika Kari sd
jäsen Elsi Katainen kesk
jäsen Kari Kulmala si
jäsen Sirpa Paatero sd
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Veera Ruoho kok
jäsen Wille Rydman kok
jäsen Joona Räsänen sd
jäsen Vesa-Matti Saarakkala si
jäsen Mari-Leena Talvitie kok
varajäsen Lasse Hautala kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ossi Lantto